

ÖZEL EĞİTİME İHTİYACI OLAN BİREYLER İÇİN

(37-78 AY)

**OKUL ÖNCESİ ÖZEL EĞİTİM
DERS KİTABI**

Koordinatör

Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN

Yazarlar

Doç. Dr. Özlem DİKEN
Doç. Dr. Hasan GÜRGÜR
Zülfiye GÖL

Çocuk Gelişim Uzmanları

Prof. Dr. Arzu YÜKSELEN
Öğr. Gör. Dr. Semra ŞAHİN

ALICI DİL GELİŞİM ALANI

Dil Uzmanı

Afife Nurten AYTAÇ

Görsel Tasarım Uzmanı

Sabri AKKERMAN

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif ERSOY

ANDIMIZ

Türküm, doğruyum, çalışkanım.

İlkem küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak; yurdumu, milletimi
özümnden çok sevmektir.

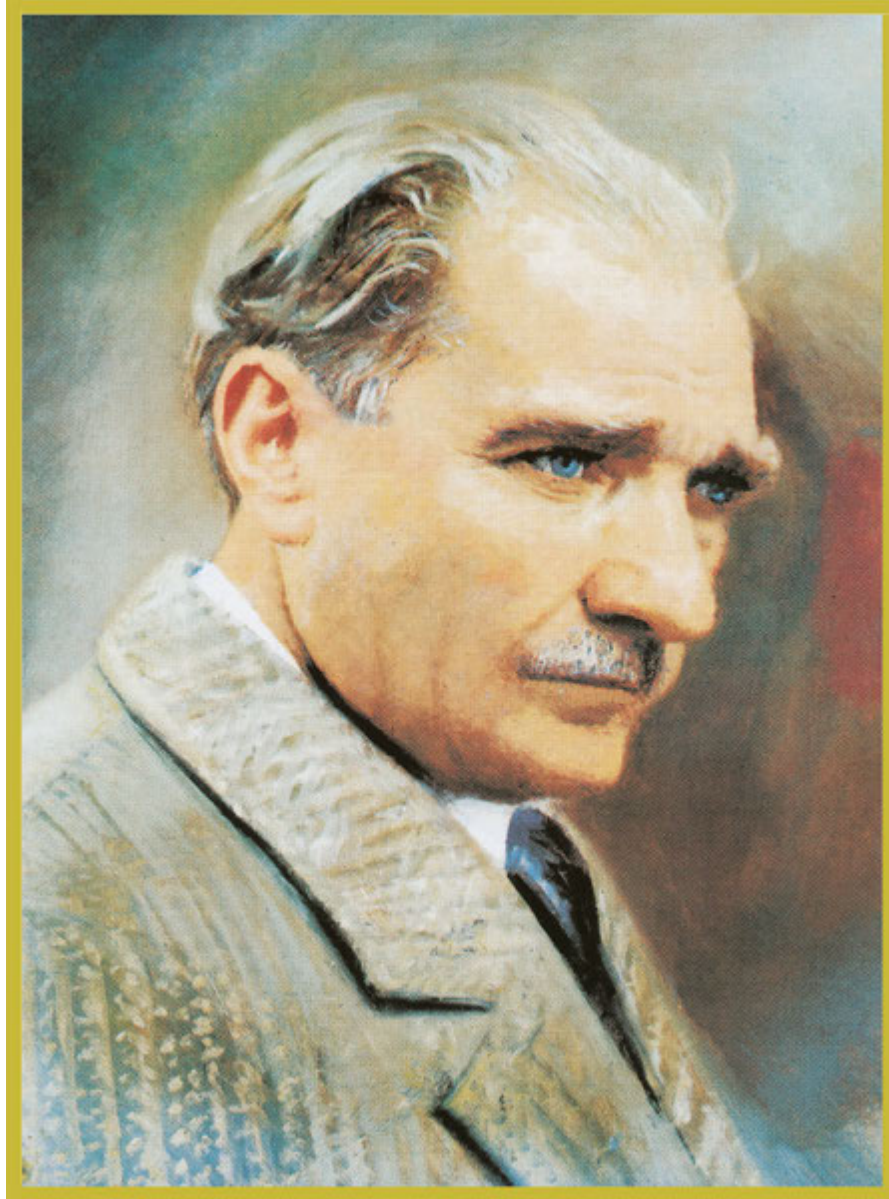
Ülküm yükselmek, ileri gitmektir.

Ey Büyük Atatürk!

Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe durmadan yürüyeceğime ant içerim.

Varlığım Türk varlığına armağan olsun.

Ne mutlu Türküm diyene!

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

37-48 AY

Anlam Gelişimi 8
Dil Bilgisi Yapıları 10

49-60 AY

Anlam Gelişimi 12
Fonolojik Farkındalık..... 14

61-78 AY

Dil Bilgisi Yapıları 16
Sözel Olmayan İletişim..... 20
Fonolojik Farkındalık..... 22

KAYNAKÇA..... 24

ÖRNEK ETKİNLİK KARTLARI

Bu bölümde, 37-78 Ay Okul Öncesi Alıcı Dil Gelişim Alanında farklı kazanımlara yönelik örnek etkinlik kartları yer almaktadır. Diğer kazanımlar için, bu örnek kartları kullanarak etkinliklerinizi ya da uygulamalarınızı geliştirebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Anlam Gelişimi (AG)

Kazanım: AG 1.2. İstenildiğinde nesnelere işlevine göre sınıflandırır.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- AG 3.9. Adını sıkça duyduğu nesnelere arasından söylenen nesneyi işaret ederek gösterir. (13-18 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- AG 3.28. Eylemle ilişkili nesnenin resmini gösterir. (31-36 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Öncelikle çocuğun önüne farklı kategorilerde (örneğin giysiler ve banyo malzemeleri vb.) nesnelere koyunuz. Çocuğa, "Giydiğimiz nesnelere sepete koy." yönergesini veriniz. Çocuk beş denemenin üçünde isteğini yerine getirerek nesnelere doğru sepete koyup sınıflayabiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Ortam/Materyaller

- Sınıf içi veya oyun alanı.
- Çorap, eldiven, kazak, yelek, çatal, tabak, kaşık, sepet vb.

Uygulama

Nesnelere işlevlerine göre sıralamak dil ve iletişim becerilerinin gelişimi boyutunda önemli bir beceri alanıdır. Bu nedenle çocuğun özellikle alıcı dil gelişim alanı ile ilgili olarak nesnelere özelliklerini çevresinden duyarak ve öğrenerek işlevlerine göre sınıflaması beklenmektedir. Anlam gelişimi alt alanında bu kazanıma yönelik sizler sınıfınızda planlı etkinlikler gerçekleştirebilir veya günlük yaşantılar sırasında ortaya çıkacak fırsatları değerlendirebilirsiniz. Sınıfınızda çocuklarla bire bir veya grup etkinliği gerçekleştirerek üzerinde çalışabileceğiniz bu kazanım ile çocukların alıcı dil gelişimlerine katkıda bulunabilirsiniz.

Örneğin bire bir olarak çalışmayı planladığınız çocuğun önüne bir sepet ve belirlediğiniz iki kategoriden (örneğin giysiler, mutfak malzemeleri vb.) her birinden üçer tane nesne (örneğin eldiven, çorap, kazak, kaşık, tabak, çatal vb.) koyunuz. Ardından, "Haydi yemek yemek için kullandığımız eşyaları sepete koy." yönergesini vererek çocuğun doğru nesnelere sepetin içine koymasını isteyiniz. İlk uygulamada siz yönergeyi verdikten sonra model olmak için yemek yeme için kullanılan eşyaları sepete koyabilir. Bu sırada ne yaptığınızı adım adım çocuğa açıklayabilirsiniz. Çocuğun etkinlik sırasında yemek yeme için kullanılan eşyaları tanıma ve bulma çabalarını mutlaka kabul edip pekiştirmeyi unutmayınız. İstediginizde çocuk birden fazla nesne arasından işlevini sorduğunuz, yemek yeme için kullanılan nesnelere bağımsız olarak sepete doğru olarak koymuşsa pekiştiriniz. Çocuk etkinlik sırasında hiç tepki vermezse ya da ya da yanlış tepki verirse doğrusunu göstererek model olunuz.

Bu etkinliği grup etkinliği olarak sınıftaki diğer çocukların katılımıyla da gerçekleştirebilirsiniz. Buna göre sınıfın değişik yerlerine yerleştirilmiş eşyaları işlevine uygun ilgili sınıfa/kategoriye ait sepete atmalarını isteyebilirsiniz. İlerleyen aşamalarda birden çok kategoriyi de işin içine dâhil edebilirsiniz. Bunun için 3 kategori ve her bir kategoriyi temsil eden bir resim belirleyiniz örneğin yiyecek kategorisini temsilen elma gibi ve bu temsil resmini ilgili sepete yapıştırınız (Diğer sepetler için de aynı işlemi yapınız.). Daha sonra çocuklardan sınıfın farklı yerlerine serpiştirilmiş olan eşyaları işlevine uygun sınıfın/kategorinin sepetine atmalarını isteyiniz. Çocukları pekiştiriniz ve siz de etkinliğe katılınız.

Dikkat edilecek konular

- Başlangıçta benzer 2'den çok kategori yerine mümkün olduğunca birbirinden farklı 2 kategori üzerinde çalışmaya dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında çevrede çocuğun dikkatini dağıtacak nesne, oyuncak veya ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- İlk etkinliklerde sınıflama yapılacak kategorilerin birbirinin zıttı, benzer özellikler taşımasına özen gösteriniz. Kullanılacak nesnelerin her iki kategoride de kullanıyor olmamasına dikkat ediniz.
- İlk etkinliklerde sınıflama yapılacak nesnelerin her bir kategoriden en fazla 3 (üç) tane olmasına özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında sınıflandırılmasını istediğiniz nesnelerin ve bu sınıflamanın yapılacağı kapların/sepetin çocuğun ulaşabileceği mesafede olmasına özen gösteriniz.
- Etkinliği gerçekleştirirken çocuğun sizi görebileceği şekilde oturduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında arka arkaya yönergeler vermeyiniz.
- Etkinlik sırasında çocuğa tepki vermesi için mutlaka en az 5 saniye zaman tanıyınız. Çocuğun istediğiniz kategorideki nesnelere bağımsız olarak araması ve sınıflama yapması için fırsat veriniz.
- Etkinliği çocuk ile bire bir çalışarak gerçekleştirebileceğiniz gibi, sınıf içindeki diğer çocukları dâhil ederek grup şeklinde de gerçekleştirebileceğinizi unutmayınız. Eğer grup çalışması yapacaksanız gruptaki her çocuğa etkinliğe katılması için fırsat vermeyi gözden kaçırmayınız.
- Etkinlik sırasında çocuk ilişkili nesneyi doğru olarak sınıflarsa gülümseyerek, "Aferin." diyerek, başını okşayarak, alkışlayarak veya yiyecek vererek çocuğu pekiştiriniz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik öncesi çocuğun nesnelere dokunarak tanımasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında nesnelerin konumları konusunda açıklamalarda bulununuz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında nesne isimleri, kategori türleri ile ilgili gerçekleştirilen işlemlerin dilini veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, bu etkinlik için masada, sandalyede oturma durumunda etkinliği yerde oturarak gerçekleştiriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, nesnelere tutmasında, doğru sepete koymasında (sınıflamasında) zorlanıyorsa mutlaka fiziksel destekte bulununuz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, uygulamayı yaparken rahatsızlık duyduğu bir nesne (örneğin farklı dokulardaki kıyafetler vb.) olduğu takdirde bu nesneyi bir sonraki denemede kullanmayınız.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için; etkinlik sırasında göz kontağı kurmasını isteyiniz (bana bak gibi), siz yönerge verirken veya işlem basamakları ile ilgili konuşurken gerekiyorsa size bakması için uyarınız, adını söyleyiniz, etkinliğe katılması için etkinliğe uygun sorumluluk/rol vererek (örneğin al bu kaşığı da sen at, şimdi de sen göster bakalım, bunu da sen yapıdır gibi) katılımını destekleyiniz..

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Öncelikle çocuğun önüne el yüz yıkarken ve ders yaparken kullanılan nesnelere şeklinde iki kategoriye ayrılacak nesnelere koyunuz. Çocuğa, "Elimizi yüzümü yıkarken kullandığımız nesnelere sepete koy." yönergesini veriniz. Çocuk beş denemenin üçünde isteğini yerine getirerek nesnelere doğru sepete koyup sınıflayabiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Dil Bilgisi Yapıları (DBY)

Kazanım: DBY 2.1. Eylemsilere (-mek, -mak, -erken, -arak, -ip gibi) uygun resimleri seçer.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBY 4.3. Sahiplik/iyelik eklerini anladığını gösteren davranışlarda bulunur. (19-24 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- AG 3.28. Eylemle ilişkili nesnenin resmini gösterir. (31-36 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğun/çocukların önüne, biri seçilen eylemsilerle ilişkili 3 farklı resmi koyunuz. Çocuğun seçtiğiniz eylemsiyle ilişkili olarak "Ağlayan bebek hangisi?", "Gülen bebek hangisi?" gibi sorular sorarak ilişkili resmi göstermesini isteyiniz. Gösterdiğinde artı işaretleyiniz ve sorduğunuz eylemsiyi değiştirip başka bir resmi koyarak başka bir eylemsiyle ilişkili resmi sorunuz, gösterirse artı işaretleyiniz. Önüne konulan 3 farklı resim arasından istenilen ilişkili resmi gösterdikçe artı verip resmi değiştirerek başka bir soruya geçiniz. Çocuğun önünde her zaman 3 farklı resim olmasına dikkat ediniz. Bu şekilde beş deneme yapınız, çocuk beş denemenin üçünde eylemsiyle ilişkili resmi doğru olarak gösteriyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Ortam/Materyaller

- Sınıf içi veya oyun alanı.
- Eylemsilerle (örneğin gülen, ağlayan, sararmış vb.) ilişkili renkli, sade ve karmaşık olmayan en az 10x10 ölçülerinde eylem kartları.

Uygulama

Eylemsiler, eylem anlamı taşıyan, ancak kişi ve kip çekimleri olmayan, cümlede ad, sıfat ya da zarf olarak görev yapan sözcükler şeklinde tanımlanmaktadır. Bu sözcükler eylemlerden türetilir; eylem anlamını yitirmediklerinden mastar eki (-mek, -mak) alabilirler. Bu özellikleri nedeniyle çocukların dil yapılarını anlamaları, yani alıcı dillerinin gelişimi açısından önemli bir dil bilgisi yapısıdır. Dolayısıyla sınıf içinde bire bir veya grup etkinlikleri şeklinde eylemsiler konusunu ele alabilirsiniz. Örneğin bu kazanım için yapının pek çok yerde geçtiği bir hikâye ve bu hikâyeye uygun resimler hazırlayabilirsiniz. Hikâyeyi resimlerden yararlanarak soru-cevap şeklinde okuduktan sonra çocuklara resimleri göstererek eylemsilere ilişkin sorular yöneltiniz (örneğin "Bana hikâyedeki okulun giriş kapısını göster./Sınıftan çıkan çocuk ne giymiş?/Okuma-yazma çalışan çocuk hangisi?/Köpekten kaçıp okula gelen çocuk hangisi?/Ağlayarak gelen çocuk hangisi? vb.). Çocuklar doğru tepki verdiklerinde pekiştiriniz. Hiç tepki vermediğinde ya da yanlış tepki verdiğinde doğrusunu göstererek ya da söyleyerek model olunuz.

Eylemsiler konusunda grup çalışması yaparken örneğin sınıfta halı üzerine çember oluşturunuz. Belirlediğiniz eylemsilerle ilişkili 3-5 farklı eylem kartını halkanın içine yerleştiriniz. Çocuklara, kısa bir süre müzik eşliğinde dans ederek çemberin etrafında dönmelerini söyleyiniz. Ardından müziği durdurarak sırasıyla her bir çocuğun adını söyleyerek örneğin "Gülen çocuk resmini bul." ya da "Ağlayan bebek resmini bul." gibi yönergeler vererek çocukların ilgili eylemsi ile ilişkili resmi çemberin içinden bulmasını ve çıkarmasını isteyiniz. Çocukların her biri söylediğiniz yönergeye uygun doğru resmi bulduğunda, hep birlikte alkışlatarak, "Aferin." diyerek veya yiyecek vererek pekiştiriniz. Hiç tepki vermediğinde ya da yanlış tepki verdiğinde doğrusunu göstererek ya da söyleyerek model olunuz ve diğer tura geçerek etkinliği devam ettiriniz.

Dikkat edilecek konular

- Etkinlik sırasında çevrede çocukların dikkatlerini dağıtacak nesne, oyuncak olmadığından emin olunuz.

- Etkinlikte kullanacağınız resimli kartların sade, renkli ve karmaşık olmamasına özen gösteriniz.
- Etkinlikte kullanacağınız resimli kartların çocukların anlayabileceği büyüklükte ve net olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında grupta yer alan her çocuğun, sürece eşit düzeyde katılım sağladığından emin olunuz. Katılmayan öğrencilere soru sorarak ve arkadaşlarının yaptıklarını anlatmasını isteyerek etkinliğe katılmalarını sağlayınız.
- Etkinlik sırasında eylemsi ile ilişkili nesnenin resmini gösteren çocuğun gerçekleştirdiği işlem ile ilgili diğer arkadaşlarının dikkatini çekiniz (örneğin "Bakın arkadaşınız ne yaptı? vb.).
- Etkinlik sırasında çocuklar eylemsi ile ilişkili nesnenin resmini doğru olarak gösterirse gülümseyerek, "Aferin." diyerek, başını okşayarak, alkışlayarak veya yiyecek vererek onları pekiştiriniz.
- Etkinlik sırasında çocukların ilgilerini takip ederek ilerleyiniz, ilgi göstermiyorsa etkinliği sürdürmek için ısrarcı olmayınız.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik öncesi çocuğun kullanılacak resimleri tanıması için betimleme yapınız. Betimlemeyi ayrıca etkinlik sırasında yapılan işlemler ile ilgili de gerçekleştiriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında nesnelerin, arkadaşlarının konumları konusunda açıklamalarda bulununuz. Etkinlik sırasında oluşturduğunuz halka etrafında bağımsız hareket edebilmesi, nesne eylem eşlemesi yapabilmesi için yönergeler verebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında hareket etmesi ve resim eşleme yapabilmesi için fiziksel destek verebilirsiniz. Bu süreçte çocuk ihtiyaç duyuyorsa bağımsız hareket etmesi için tekerlekli sandalye kullanabilirsiniz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, etkinliğe katılması, söylenenleri dinlemesi için model olabilir, gerekirse fiziksel olarak destekleyerek ve konuşan kişiye işaret ederek destekleyebilirsiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Etkinliği çeşitlendirme amacıyla bire bir çalışarak çocuğa ve kendinize birer müzik aleti (örneğin marakas, davul vb.) alarak etkinliği masa başında (Kısa bir süre müzik aletini çalıp "Dur." yönergelerini verdikten sonra çocuğun ilgili kartı bulması için yönerge verilir.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği sık kullandığınız farklı eylem resimleriyle çalışarak gerçekleştirebilirsiniz.
- Çocuğun seçtiğiniz eylemsilere ilişkin fotoğraflarını çekerek etkinlikte kullanabilirsiniz. Böylece çocuğun etkinliğe olan ilgisini artırabilirsiniz.
- Bire bir veya grup etkinlikleri şeklinde eylemsiler konusunu ele alabileceğiniz etkinlikler düzenleyebilirsiniz.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğun/çocukların önlerine biri seçilen eylemsiyle ilişkili üç farklı resmi (fotoğraf ya da çizim) koyunuz. Çocuğunuza resimli kartları göstererek seçtiğiniz eylemsiyle ilişkili olarak "Hangi bebek ağlıyor?", "Hangi bebek gülüyor?" gibi sorular sorarak ilişkili resmi göstermesini isteyiniz. Çocuğun önüne her bir eylemsi için üç farklı resim koyarak işlemi tekrarladığınız beş deneme yapınız. Çocuk beş denemeden üçünde eylemsilerle ilişkili resmi doğru olarak gösteriyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Anlam Gelişimi (AG)

Kazanım: AG 1.3. Bir hikâyeyi dinledikten sonra hikâye ile ilgili sorulara sözel ya da sözel olmayan davranışlarla tepki verir.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- AG 3.26. Kendisine okunan resimli hikâyeyi ilgiyle (resimleri göstererek, başı ile onaylayarak, gösterilen yere bakarak gibi) dinler. (25-30 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- AG 3.27. "Ne?", "kim?", "nerede?" sorularını anladığını, işaret ederek ya da basit sözcüklerle soruyu cevaplayarak gösterir. (25-30 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- SÜ 3.14. Dinlediği bir öyküyü kendi cümleleriyle anlatır. (31-36 Ay İfade Edici Dil Gelişim Alanı)

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuklara "Beni dikkatle dinleyin! Şimdi sizinle birlikte hikâye kitabı okuyacağız. Hikâyeyi okurken sizlere sorular soracağım ve sizden cevap isteyeceğim. Hazır mısınız?" dedikten sonra bir hikâye kitabının sayfalarındaki resimlerine bakarak kitabı okuyunuz. Daha sonra hikâye ile ilgili sorduğunuz sorulara cevap vermeleri için çocuklara fırsat veriniz. Okuduğunuz hikâye kitabı ile ilgili sorularınıza çocuklar sözel veya sözel olmayan davranışlarla tepki verirlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Ortam/Materyaller

- Sınıf içi veya oyun alanı.
- Çocuğun ilgisini çeken renkli, resimli kitaplar, hikâye kartları.

Uygulama

Hikâyeler giriş, gelişme ve sonuç bölümleriyle, kahramanlarıyla, olay ve olayların oluş sırasıyla, dili ve anlatım şekliyle, kullanılan sözcükleriyle alıcı dil gelişiminde çocuklara olay örgüsü, farklı sözcük çeşitleri ve cümle yapıları gibi önemli deneyimler kazandıran araçlardır. Bu bakımdan çocuk ile bire bir veya çocuklarla grup etkinliği hâlinde hikâye kitaplarını birlikte okuyabilirsiniz. Diğer yandan çocuk veya çocuklardan beklenen dinlediği hikâyeleri anlamaları dolayısıyla sorulan sorulara sözel ya da sözel olmayan davranışlarla tepki vermeleridir.

Etkinlik sırasında okunacak hikâye kitaplarını çocukların seçmelerine izin veriniz. Bunun için önce çocuklardan birkaç hikâye kitabı arasından seçim yapmalarını isteyip seçtikleri hikâyeyi okuyabilirsiniz. Hikâyeye başlarken önce hikâyenin kapağını göstererek hikâyenin adı, kapağındaki resimler ve kapaktan yararlanarak hikâyenin kahramanları hakkında karşılıklı konuşunuz, onların tahminlerini, fikirlerini alınız, siz fikirlerinizi söyleyiniz. Daha sonra örneğin "....." adlı hikâye kitabına bakılıyorsa "Şimdi sizlerle ..... adlı hikâye kitabını okuyacağız, dinleyin, sonra neler olduğunu size soracağım." diyerek hikâye kitabının resimlerinden yararlanılarak 1. sayfadan itibaren hikâyeyi okumaya başlayınız. Hikâyeyi okurken bir sayfaya bakarken sayfadaki resmi betimlemek adına "Ayşe ne yapıyor?", "Ayşe nereye gelmiş?", "Çiftlikte hangi hayvanlar var?" gibi sorularla hikâyeyi anlatınız. Sonraki sayfaya ilişkilendirmek için ise "Ayşe sonra ne yapacak?", "Hangi hayvanları görmüş olabilir?" gibi sorular sorarak çocukların hikâyeyi dinleme ve anlatma süreçlerine katılımını sağlayınız. Hikâye kitabını okurken tüm çocukların sürece katılıp katılmadıklarını kontrol ediniz. Katılmayan veya sorularınızı cevaplamayan, arkadaşlarını dinlemeyen çocuklara örneğin "Arkadaşın ne dedi?", "Ayşe ne yapmış?" gibi sorular sorarak katılımını sağlayınız. Hikâye anlatımı tamamlandıktan sonra çocuklara hikâyedeki önemli olaylarla ilgili "Hikâyede kimler varmış?", "Ayşe nereye gitmiş?", "Ayşe neden korktu?" gibi sorular sorarak hikâyeyi anlayıp anlamadıklarını kontrol ediniz. Çocuklar sorulara sözel (örneğin çiftlikte koyun var, tavuk var, Ayşe ve ağabeyi gelmiş ya da hayvanların seslerini çıkararak vb.) veya sözel olmayan (örneğin işaret edip göstererek, hayvanların hareketlerini taklit ederek vb.) davranışlarla tepkide bulunurlarsa çocuklara "Aferin." diyerek, alkışlayarak pekiştirin ve cevaplarını genişletin. Tepki vermezse veya yanlış tepki verirse cevabı söyleyerek model olunuz.

Dikkat edilecek konular

- Grup ile hikâye bakılacaksa etkinliğe başlamadan önce çocukların birbirlerini ve sizi/öğretmeni rahatça görebilecekleri bir oturma düzeni ("U" düzeni) oluşturunuz. Bire bir çalışılacaksa çocukla karşılıklı oturunuz.
- Etkinlik sırasında kullanılacak hikâye kitabının çocukların yaş düzeylerine, özelliklerine ve ilgilerine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında kullanılacak hikâye kitabının resimlerinin somut ve sayfalar arasındaki resimlerin ardışık olup olmadığını kontrol ediniz. Eğer değilse ardışık olmayan resimlerini iptal ederek hikâye kitabını yeniden yapılandırınız.
- Hikâye ile ilgili soruların çocuğun düzeyine uygun olduğundan emin olunuz.
- Hikâye kitabını okurken çocuk veya çocuklara arka arkaya sorular sormayınız. Soru sorduktan sonra çocuk veya çocukların cevap verebilmeleri için bekleyiniz, onlara fırsat veriniz.
- Çocukların ilgisini hikâyeye çekmek ve ilgilerini sürdürmek için tahminde bulunmalarına fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında her çocuğa eşit düzeyde katılım fırsatı vermeye özen gösteriniz. Katılım göstermeyen çocuklara sorular sorarak sürece katılmalarını sağlamaya çalışınız.
- Etkinlik sırasında soruları bazen gruba bazen de çocuklara tek tek sorabilirsiniz. Böylece çocukların düzeylerine göre soruları çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinlik sırasında sorduğunuz sorulara sözel ya da sözel olmayan davranışlarla tepki veren, sorularınızı cevaplandırmaya gayret eden çocukları alkışlayarak, "Aferin." diyerek pekiştiriniz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmaya başlamadan önce sınıf ortamını, arkadaşlarının nerede oturduğunu betimleyiniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, hikâye kitabının resimlerine bakarken mutlaka detaylı olarak betimleyiniz, resimlerde neler olduğunu ayrıntılı açıklayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, hikâye kitabını okurken sorularınıza verdiği cevapları tekrar ederek genişletiniz, doğru ifadeler için model olunuz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için; etkinlik sırasında göz kontağı kurmasını isteyiniz (bana bak gibi), siz yönerge verirken veya işlem basamakları ile ilgili konuşurken gerekiyorsa size bakması için uyarınız, adını söyleyiniz, etkinliğe katılması için etkinliğe uygun sorumluluk/rol vererek (örneğin al bu kaşığı da sen at, şimdi de sen göster bakalım, bunu da sen yapıştır gibi) katılımını destekleyiniz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, hikâye kitabını okurken dikkatini çekmek için sık sık, konuşan kişiye bakması ve dinlemesi konusunda uyarınız.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Çeşitlilik sağlamak amacıyla slayt, kukla, televizyon şeridi ile hikâye anlatımı gerçekleştirebilirsiniz.
- Hikâyenin bir kopyasını veli ile paylaşarak çocuğun ev ortamında hikâyeyi tekrar etmesini sağlayabilirsiniz.
- Her etkinlikte hikâye kitaplarını değiştirerek çeşitlilik sağlayabilirsiniz.
- Hikâye kitabına okul gününün çeşitli zamanlarında fırsat buldukça bakarak genelleme yapabilirsiniz.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuklara "Şimdi sizinle bir hikâye kitabı okuyacağız, kitabı okurken size sorular sorarak hikâyeyi anlatmanızı isteyeceğim. Hazır mısınız?" dedikten sonra ilgilerini çekebilecek bir hikâyeyi resimlerine bakarak çocuklara okuyunuz. Hikâye ile ilgili sorular sorunuz, bu sorulara sözel ya da sözel olmayan tepkiler vermeleri için fırsat veriniz. Çocuklar hikâye ile ilgili sorulara sözel veya sözel olmayan davranışlarla tepki vererek anlatırlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Fonolojik Farkındalık (FF)

Kazanım: FF 4.1. Kafiyeli sözcükleri seçer.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- AG 3.20. Tanıdığı, adı söylenen beş ya da daha fazla nesneyi resimlerden gösterir. (19-24 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- AG 1.2. İstenildiğinde nesnelere işlevine göre sınıflandırır.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğun önüne söylenişi kafiyeli olan 2, kafiyeye uymayan 1 resim diziniz ve çocuğa "Haydi, bunların ne olduğunu söyleyelim." diyerek resimleri "masa, kasa, inek" gibi adlandırınız. Ardından "Şimdi hangilerinin söyleyişleri benzer, göster?" diye sorunuz. Çocuk farklı nesne resimleri setleriyle yapılan üç denemeden ikisinde söylenişi benzeyen yani kafiyeli sözcükleri seçiyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Ortam/Materyaller

- Sınıfta serbest zaman etkinlik köşesi.
- Kafiyeli nesnelere olduğu kartlar (örneğin nar-kar, kabak-tabak, elek-yelek, zil-pil, bavul-davul, saç-taç, domates-patates vb.).

Uygulama

Alıcı dil gelişiminde çocukların söylenişleri birbirine benzeyen ancak farklı anlamları olan kafiyeli sözcükleri ayırt etmeleri fonolojik farkındalık aşamalarından biridir ve okuma-yazmanın ön koşul becerilerinden olup önemli bir kazanımdır. Bu amaçla sınıflarda bire bir veya grup etkinlikleri planlayıp gerçekleştirebilirsiniz.

Örneğin etkinlik için çember şeklinde düzen oluşturunuz. Daha sonra önceden birbirleriyle kafiyeli olarak seçilmiş nesnelere olduğu resimli kartları çocuklarla paylaşınız. Çocukların her biri ile tek tek her resmi adlandırarak söylenişine dikkat çekiniz. Somutlaştırmak için çocukların adlarını bilmedikleri nesnelere gerçeklerini de göstererek incelemelerine izin veriniz ve tanıttınız. Çocuklarla resimlerdeki nesnelere ve gerçeklerini adlandırdıktan sonra, kartları yere/masaya yayınız. Daha sonra öncelikle bir kartı seçip onunla kafiyeli olan başka nesne kartını seçme konusunda çocuklara model olunuz. Model olurken nesne isimlerini söyleyiniz ve isimlerdeki benzerliklere, kafiyeye dikkat çekiniz. Model olduktan sonra çocuklardan sırasıyla bir kart seçmesini ve sonra da seçtiği kartla kafiyeli olan başka bir nesne seçmesini isteyiniz. Her seçilen kartta diğer çocuklara arkadaşlarının hangi kartı seçtiğini ve kafiyeli olan kartı konuşunuz, grupla tekrar ediniz. Her nesne ve kafiyeli nesne kartı grupla paylaşılıp tekrarlandıktan sonra hep birlikte tekrar edip tahtaya yan yana yapıştırınız. Etkinlik sırasında kafiyeli 2 nesne resmini doğru olarak eşleyen çocukları alkışlayarak veya "Aferin." diyerek pekiştiriniz.

Dikkat edilecek konular

- Etkinlik sırasında çocuklarla önce bildikleri nesnelerin üzerinden hatırlatma yapınız ve daha sonra yenilere geçiniz.
- Etkinlik sırasında resimdeki nesnelerin gerçek hâllerini de bulundurarak çocukların nesnelere somutlaştırmalarını destekleyiniz.
- Etkinlik sırasında çocuklara soru sorduktan sonra tepki vermesi için mutlaka en az 5 saniye zaman tanıyınız.
- Etkinlik sırasında çocuğa rol model olunuz ve gerekli yerlerde ipuçlarıyla destek olunuz.
- Etkinlik sırasında kafiyeli isimleri olan nesnelere eşleyen çocuğu diğer çocukların da takip etmesini sağlayınız.
- Etkinlik sırasında her bir çocuk tarafından gerçekleştirilen işlem adımlarını ve eşlemelerin dilini veriniz, tekrar ettiriniz.
- Etkinliğe tüm çocukların aktif olarak katılımlarını sağlayınız.
- Etkinlik sırasında çocuklar kafiyeli iki nesnenin resmini doğru olarak eşlediklerinde çocukları "Aferin." diyerek veya alkışlayarak pekiştiriniz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik öncesi çocuğa bu nesnelerin gerçeklerine dokunarak fark etmesini ve tanımasını sağlayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, kafiyeli nesnelere eşlerken nesne isimlerindeki benzerlikleri açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, nesnelere eşleme sırasında zorlanırsa çocuğu fiziksel olarak destekleyiniz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için; etkinlik sırasında göz kontağı kurmasını isteyiniz (bana bak gibi), siz yönerge verirken veya işlem basamakları ile ilgili konuşurken gerekiyorsa size bakması için uyarınız, adını söyleyiniz, etkinliğe katılması için etkinliğe uygun sorumluluk/rol vererek (örneğin al bu kaşığı da sen at, şimdi de sen göster bakalım, bunu da sen yapıdır gibi) katılımını destekleyiniz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, derse katılım sağlaması, arkadaşlarının yaptıklarını izlemesi için sık sık uyarıda bulununuz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Bu etkinliği okul gününün farklı saatlerinde ya da boş zaman etkinliklerinde gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinlikte kullanılan nesnelere değiştirilerek, farklı kafiyeli nesnelerin resimlerini kullanarak çeşitleme yapabilirsiniz.
- Bu etkinliği çocuklarla bire bir çalışarak da gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği çocuklar gelişme gösterdikçe içinde kafiyeli sözcüklerin olduğu kısa öyküler okuyarak ve kafiye sözcükleri bulmalarını isteyerek gerçekleştirebilirsiniz.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğun önüne söylenişi kafiyeli olan 2, kafiyeye uymayan 1 resim diziniz ve çocuğa "Haydi, bunların ne olduğunu söyleyelim." diyerek resimleri "masa, kasa, inek" gibi adlandırınız. Ardından "Şimdi hangilerinin söyleyişleri benzer, göster?" diye sorunuz. Çocuk farklı nesne resimleri setleriyle yapılan üç denemeden ikisinde söylenişi benzeyen yani kafiyeli sözcükleri seçiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Dil Bilgisi Yapıları (DBY)

Kazanım: DBY 2.4. İletişim sırasında kullanılan basit edilgen (kayboldu, döküldü gibi) cümleleri anladığını sözel veya sözel olmayan davranışlarla gösterir.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBY. 4.2. Kişi eklerini anladığını gösteren davranışlarda bulunur. (19-24 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- DBY 4.3. Sahiplik/iyelik eklerini anladığını gösteren davranışlarda bulunur. (19-24 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- DBY 2.1. Eylemsilere (-mek, -mak, -ken, -arak, -ip gibi) uygun resimleri seçer.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

İçinde edilgen yapıların geçtiği bir hikâye hazırlayınız ve bu hikâyeyi görsellerle zenginleştiriniz. Çocukla, hikâyenin resimlerine bakarak hikâyeyi okuyunuz. Ardından hikâyenin görsellerinden de yararlanarak "Çocuğun kedisi nerede kayboldu?", "Kedi bulundu mu?", "Kedi kim tarafından bulundu?", "Kedi kim tarafından yıkandı?", "Kedinin karnı doyuruldu mu?" gibi edilgen yapılardan oluşan sorular sorarak her biri için 5 saniye bekleyiniz. Çocuk hazırladığınız beş sorudan üçüne sözel (örneğin komşusu buldu, annesi yıkadı vb.) ya da sözel olmayan (örneğin resmi göstererek, dramatize ederek vb.) davranışlarla doğru tepki verirse; bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK**Ortam/Materyaller**

- Serbest etkinlik köşesi/oyun alanı/bire bir çalışma alanı.
- Çocuğun ilgisini çeken nesne ve oyuncaklar (hayvan figürleri, evcilik eşyaları, legolar vb.).
- Kumaş örtü.

Uygulama

Dil bilgisi yapıları alt alanında bu kazanıma ilişkin sınıfınızda planlı etkinlikler gerçekleştirebileceğiniz gibi çeşitli rutin ve etkinlikler sırasında ortaya çıkacak fırsatları değerlendirerek ya da fırsat oluşturarak çocukların alıcı dil gelişimlerine katkıda bulunabilirsiniz. Örneğin yemek zamanında "Su döküldü.", "Bak masa kirlendi." diyerek çocuğun masayı silmede size yardım etmesini isteyip ne olduğuyla ilgili sohbet edebilirsiniz. Boyama etkinliğinin sonunda "Resmin ne oldu?", "Resim tamamlandı mı?" gibi sorular yönelterek fırsat oluşturabilirsiniz. Serbest oyun zamanında gerçekleştireceğiniz oyunlarda bu kazanımı desteklemek için çeşitli fırsatlar olacaktır. Örneğin çiftlik oyunu sırasında "At kirlendi. Ne yapalım?" gibi ifadeler kullanarak ya da taşıtlar ile oynarken "Arabalar kaza yaptı.", "Bu arabanın aynası kırıldı." gibi basit edilgen ifadeler kullanarak çocuğun bu ifadeleri anladığını gösteren sözel ya da sözel olmayan tepkide bulunmasını bekleyiniz. Anladığını gösteren tepkilerini pekiştirirken tepki vermemesi ya da yanlış tepki vermesi durumunda siz model olarak konu hakkında konuşunuz.

Bu kazanıma yönelik çocukla bire bir çalışabileceğiniz bir etkinlik de planlayabilirsiniz. Örneğin çocuğun önüne ilgisini çeken üç nesne (örneğin at, köpek, inek gibi hayvan figürleri vb.) çifti koyunuz ve bakmasını isteyiniz. Ardından her bir figürün birinin üzerine bir kumaş ile örterek saklayınız ardından kumaşı kaldırınız. Sonra vur-gulu, şaşırılmış bir ses tonu ile "Ata ne oldu?", "At kayboldu." gibi ifadelerde bulunarak çocuğun dikkatini çekiniz ve çocuğa "Az önce hangi at kayboldu?" diye sorunuz ve 5 saniye bekleyiniz. Doğru tepki verdiğinde sözel olarak "Bu at ya da sarı at." dediğinde ya da sözel olmayan yolla doğru cevabı verdiğinde örneğin sarı at figürünü gösterdiğinde pekiştiriniz. Hiç tepki vermediğinde ya da yanlış tepki verdiğinde doğrusunu söyleyerek model olunuz.

Dikkat edilecek konular

- Etkinlikte kullanılan nesnelerin çocuğun ilgisini çeken nesnelere olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında çevrede çocuğun dikkatini dağıtacak nesne, oyuncak veya ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında kullanacağınız tüm nesnelerin çocuğun görebileceği şekilde önünde durmamasına özen gösteriniz. Çalışacağınız nesnelere tek tek çocuğun önüne çıkarınız. Nesne ile işiniz bittiğinde çocuğun önünden göremeyeceği bir yere kaldırınız.
- Etkinlik sırasında bir nesnenin kayıp olması, kırılması durumunda vurgulu ve şaşırılmış bir ses tonu kullanarak merak uyandırınız.
- Etkinlik sırasında arka arkaya sorular sormayınız ve yönergeler vermeyiniz. Çocuğun düşünmesi, tepki veya cevap vermesi için bekleyiniz.
- Etkinlik sırasında çocuğun tepki vermesi için mutlaka en az 5 saniye zaman tanıyınız.
- Etkinlik sırasında kazanıma yönelik dil bilgisi kuralını çocuğa ezberletmeyiniz, söylemesi için ısrarcı olmayınız. Çocuğa bu tür etkinliklerle dil bilgisi kuralının sezdirilmesi veya hissettirilmesi gerektiğini göz ardı etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında çocuk doğru tepkiler verdiğinde mutlaka "Aferin." diyerek, alkışlayarak, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, uygulamayı gerçekleştirirken kullandığınız resim, gerçekleştireceğiniz eylem veya nesneyi betimleyerek önce tanımasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında gerçekleştirdiğiniz işlem basamaklarını çocuğa açıklayarak betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, zorlanması hâlinde göstermesi, size bakması ve uygun sesler çıkarmasını olumlu davranış olarak kabul edebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için; etkinlik sırasında göz kontağı kurmasını isteyiniz (bana bak gibi), siz yönerge verirken veya işlem basamakları ile ilgili konuşurken gerekiyorsa size bakması için uyarınız, adını söyleyiniz, etkinliğe katılması için etkinliğe uygun sorumluluk/rol vererek (örneğin al bu kaşığı da sen at, şimdi de sen göster bakalım, bunu da sen yapıştır gibi) katılımını destekleyiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Etkinliği farklı nesne ve oyunlarla gerçekleştirerek çeşitlilik sağlayabilirsiniz.
- Etkinlikte çocuk ile rol değişimi yapabilir, çocuğun sizin rolünüzü alarak etkinliği gerçekleştirmesini sağlayabilirsiniz.
- Etkinliği çocukların kendi aralarında akran öğretimi şeklinde gerçekleştirmelerini sağlayabilirsiniz.
- Etkinliğin farklı ortamlarda gerçekleşmesini sağlayarak genelleme yapabilirsiniz.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

İçinde edilgen yapıların geçtiği bir hikâye hazırlayınız ve bu hikâyeyi görsellerle zenginleştiriniz. Çocukla resimlerine bakarak birlikte hikâyeyi okuyunuz. Ardından hikâyenin görsellerinden de yararlanarak edilgen yapılardan oluşan sorular sorarak her biri için 5 saniye bekleyiniz. Çocuk hazırladığınız beş sorudan üçüne sözel ya da sözel olmayan davranışlarla doğru tepki verirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Dil Bilgisi Yapıları (DBY)

Kazanım: DBY 2.6. Anlatılan sırayı koruyarak duyduğu hikâyeyi kendi cümleleri ile anlatır.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- AG 1.3. Bir hikâyeyi dinledikten sonra hikâye ile ilgili sorulara sözel ya da sözel olmayan davranışlarla tepki verir.
- DBY 2.5. Anlatılan sırayı koruyarak duyduğu hikâyenin resimlerini sıralar.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuklara "Beni dikkatle dinleyin! Şimdi size bir hikâye kitabı okuyacağım. Okumam bitince sizden bu hikâyeyi bana anlatmanızı isteyeceğim. Hazır mısınız?" dedikten sonra hikâye kitabını resimlerine bakarak okuyunuz. Okumanız bittikten sonra resimleri göstermeden çocuğa "Şimdi sen anlat. Bu hikâyede ne olmuş?" diyerek hikâyeyi kendi cümleleri ile anlatması için fırsat veriniz. Çocuklar okuduğunuz hikâye kitabını anlatılan sırayı koruyarak kendi cümleleri ile anlatırlarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Ortam/Materyaller

- Okuma köşesi.
- Çocuğun ilgisini çekecek resimli hikâye kitabı.

Uygulama

Hikâyeler giriş, gelişme ve sonuç bölümleriyle, olayların oluş sırasıyla, kullandıkları dil, söylem ve sözcük çeşitliliğiyle alıcı dil gelişiminde çocuklara önemli deneyimler kazandıran araçlardır. Bu bakımdan çocuklarla grup hâlinde hikâye kitapları okuyabilirsiniz. Çocukların dinledikleri bir hikâyeyi anlatılan sırayı koruyarak kendi cümleleriyle anlatmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler dil ve iletişim becerilerine önemli katkılar getirecektir.

Bu etkinliği gerçekleştirmeden önce çocukları örneğin okuma köşesine alarak birbirlerini ve sizi rahatça görebilecekleri çember şeklinde oturtunuz. Daha sonra hikâye kitabını kapağını göstererek, hikâyenin adını, resimde görülen kahramanları tanıtarak paylaşınız. Hikâye kitabını tanıttıktan sonra "Bugün sizlerle bu hikâye kitabını okuyacağız, dikkatle dinleyin ben okuduktan sonra siz anlatacaksınız." diyerek hikâyeyi sayfa sayfa okumaya başlayınız. Okurken resimlerini göstererek üzerinde konuşunuz. Hikâyeyi okurken çocukların sizi dinleyip dinlemediklerini kontrol ediniz. Okumanız bittikten sonra resimleri göstermeden çocuğa "Şimdi sen anlat. Bu hikâyede ne olmuş?" diyerek hikâyeyi kendi cümleleri ile anlatması için fırsat veriniz. Anlatılan sıraya uygun olarak kendi cümleleri ile okuduğunuz hikâyeyi anlatırsa pekiştiriniz. Anlatamazlarsa "Hikâyede kimler varmış?", "Nerede olmuş?", "Ne olmuş?" sorularıyla olayların sırasına bağlı kalarak adım adım sözel ipucu vererek çocukların kendi cümleleri ile anladıklarını anlatmaları için fırsat veriniz. Doğru tepkileri pekiştiriniz. Çocukların anlattıklarını tekrarlayarak birlikte resimlere bakınız. Hikâye okurken çocukların olayların bir sıra içerisinde gerçekleştiğine dikkat etmelerini sağlayınız. Diğer olaylarla bağlantı kurularak hikâyede geçen kişilerle ilgili önce ne yapmıştı gibi sorularla hikâye üzerinde durunuz. Anlatamayan çocuklara olay örgüsüne uygun sırayla hikâyenin resimlerini göstererek görsel ipucu sununuz, doğru tepkilerini ve girişimlerini pekiştiriniz. Kazanımın amacı bağımsız gerçekleştirmek olduğundan aşama aşama ipuçlarını geri çekerek çocuğun kazanımı bağımsız yapmasına fırsat veriniz.

Dikkat edilecek konular

- Etkinlik öncesi çocukların birbirlerini ve siz öğretmeni rahatça görebilecekleri bir oturma düzeni ("U" düzeni) oluşturunuz.
- Etkinlik sırasında hikâye sırasında olayların "önce" ve "sonra" kavramlarıyla paylaşılmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında kullanılacak hikâye kitabının çocukların yaş düzeylerine, özelliklerine ve ilgilerine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında kullanılacak hikâye kitabının resimlerinin somut ve sayfalar arasındaki resimlerin ardışık olup olmadığını kontrol ediniz. Eğer değilse ardışık olmayan resimlerini iptal ederek hikâye kitabını yeniden yapılandırınız.
- Hikâye ile ilgili soruların çocuğun düzeyine uygun olduğundan emin olunuz.
- Hikâye kitabını okurken çocuk veya çocuklara arka arkaya sorular sormayınız. Soru sorduktan sonra çocuk veya çocukların cevap verebilmeleri için bekleyiniz, onlara fırsat veriniz.
- Çocukların ilgisini hikâyeye çekmek ve ilgilerini sürdürmek için tahminde bulunmalarına fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında her çocuğa eşit düzeyde katılım fırsatı vermeye özen gösteriniz. Katılım göstermeyen çocuklara sorular sorarak sürece katılmalarını sağlamaya çalışınız.
- Etkinlik sırasında soruları bazen gruba bazen de çocuklara tek tek sorabilirsiniz. Böylece çocukların düzeylerine göre soruları çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinlik sırasında çocuk hikâyeyi doğru sırada kendi cümleleriyle anlattığında pekiştiriniz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmaya başlamadan önce sınıf ortamını, arkadaşlarının nerede oturduğunu betimleyiniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, hikâye kitabının resimlerine bakarken mutlaka detaylı olarak betimleyiniz, resimlerde neler olduğunu ayrıntılı açıklayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, hikâye kitabı okurken sorularınıza verdiği cevapları tekrar ederek genişletiniz, doğru ifadeler için model olunuz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için; etkinlik sırasında göz kontağı kurmasını isteyiniz (bana bak gibi), siz yönerge verirken veya işlem basamakları ile ilgili konuşurken gerekiyorsa size bakması için uyarınız, adını söyleyiniz, etkinliğe katılması için etkinliğe uygun sorumluluk/rol vererek (örneğin al bu kaşığı da sen at, şimdi de sen göster bakalım, bunu da sen yapıştır gibi) katılımını destekleyiniz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, hikâye kitabı okurken dikkatini çekmek için sık sık, konuşan kişiye bakması ve dinlemesi konusunda uyarınız.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Çeşitlilik sağlamak amacıyla slayt, kukla, televizyon şeridi ile hikâye anlatımı gerçekleştirebilirsiniz.
- Hikâyenin bir kopyasını veli ile paylaşarak çocuğun ev ortamında hikâyeyi tekrar etmesini sağlayabilirsiniz.
- Her etkinlikte hikâye kitaplarını değiştirerek çeşitlilik sağlayabilirsiniz.
- Hikâye kitabına okul gününün çeşitli zamanlarında fırsat buldukça bakarak genelleme yapabilirsiniz.
- Etkinlik sırasında hikâyede geçen (örneğin şemsiye, yağmurluk, bot, sandalet tişört vb.) nesnelere kullanarak çeşitleme yapabilirsiniz.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuklara "Beni dikkatle dinleyin! Şimdi size bir hikâye kitabı okuyacağım. Okumam bitince sizden bu hikâyeyi bana anlatmanızı isteyeceğim. Hazır mısınız?" dedikten sonra hikâye kitabını resimlerine bakarak okuyunuz. Okumanız bittikten sonra resimleri göstermeden çocuğa "Şimdi sen anlat. Bu hikâyede ne olmuş?" diyerek hikâyeyi kendi cümleleri ile anlatması için fırsat veriniz. Çocuklar okuduğunuz hikâye kitabını anlatılan sırayı koruyarak kendi cümleleri ile anlatırlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Sözel Olmayan İletişim (SOİ)

Kazanım: SOİ 3.1.Konuşma sırasında farklı ses tonu kullanımlarından mesajın "öfke", "şaka" gibi alt mesajlarını anladığını davranışlarıyla gösterir.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SOİ 2.5. Temel duyguları yüz ifadelerinden anlayarak uygun jest ya da mimikleri gösterir. (13-18 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- SOİ 2.6. Sözel ifadeleri anlamak için ipucu almak amacıyla konuşan kişinin yüzünü dikkatle izler. (19-24 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Gün içerisinde çocukları farklı durumlarda gözlemleyiniz. Örneğin siz ses tonunuzu kullanarak duygusal durumunuz ile ilgili alt mesaj verdiğinizde beş denemeden üçünde bunu anladığını gösteriyorlarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK**Ortam/Materyaller**

- Oyun köşesi.
- Öfke, şaka, sevinç, üzüntü, korku gibi duyguları gösteren duygu resimleri (emojiler).
- Mesleklere ait giysiler (örneğin doktor önlüğü, şoför kıyafeti, itfaiyeci pantolonu, palyaço şapkası vb.), peruk, takı, ayakkabı, çanta, gözlük vb.

Uygulama

İletişim sırasında bireylerin farklı ses tonlarını ve bu tonların karşılık geldiği mesajları anlamaları beklenmektedir. Alıcı dil ve sözel olmayan iletişim alt alanında ele alınabilecek bu kazanıma yönelik okul günü içerisinde her fırsatı kullanabilirsiniz. Çocuklarla bire bir veya grup hâlinde etkinlikler planlayarak bu kazanımı gerçekleştirebilirsiniz.

Örneğin kazanımı çalışmak üzere çocuklarla oyun köşesinde minderlere oturabilirsiniz. Öncelikle çocuklarla bugün duygularla ilgili dramatizasyon çalışması yapılacağı bilgisini paylaşınız. Daha sonra elinizdeki farklı duyguları gösteren yüz ifadelerini tek tek kaldırarak gösterdiğiniz resmin hangi duyguya ait olduğunu belirtiniz. Duyguları konuşurken ses tonunuzda değişiklikler yaparak duyguyu belirten ses tonuna vurgu yapınız. Bu sırada tüm çocuklara eşit düzeyde katılım fırsatı verdiğinizden emin olunuz. Duyguları gösteren resimleri konuştuğuktan sonra herkesin bir rol alacağını belirterek çocukların hazırladığınız doktor, itfaiyeci gibi mesleklere ait kıyafetleri seçmelerini sağlayınız ve çocukların rollerini yerine getirmeleri için bir olay kurgulayınız. Etkinlik sırasında siz de bir rol alarak çocuklara model olunuz. Örneğin model olmak amacıyla doktor ya da kaza yapan şoförü canlandırırken "üzüntü", "korku" duygularını önce siz gösteriniz. Bu duyguları gösterirken üzüldüğünüzü veya korktuğunuzu gösteren ses tonunuzu belirgin bir şekilde (ses tonundaki vurguya dikkat çekerek) hissettiriniz. Ek olarak kaza yapan şoförün duygularını "üzüntü" duyduğunu, duyguları gösteren resimleri kullanarak çocuklara açıklayınız. Model olduktan sonra çocukların rollerini oynamalarını ve hangi duyguyu hissettiklerini, ses tonlarındaki değişiklikleri, duyguları gösteren kartları seçmeleri konusunda yönergeler veriniz. Oyun sırasında ayrıca çocuklardan karşılarındaki rol alan arkadaşlarının duygularını, ses tonlarını değiştirerek duygu belirten kartları göstererek davranışlarıyla anlatmalarını isteyiniz. Oyun sırasında çocuklara gerekli yerlerde destek olunuz. Oyun sırasında arkadaşlarının farklı ses tonu kullandıklarında onların ifade ettikleri alt mesajları anladıklarını doğru duygu kartlarıyla gösteren çocukları "Aferin." diyerek veya alkışlayarak pekiştiriniz.

Dikkat edilecek konular

- Etkinlik sırasında çocuklarla duygu belirten kartları kullanarak önce bildikleri duyguların üzerinden hatırlatma yapınız daha sonra yenilerine geçiniz.
- Etkinlik sırasında arka arkaya sorular sormayınız sorduğunuz soruları cevaplamaları için çocuklara fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında çocuğa tepki vermesi için mutlaka en az 5 saniye zaman tanıyınız.
- Etkinlik sırasında çocukların sırayla ikiyeşerli olarak rol oynamalarını sağlayınız, hepsinin birden rol almasına izin vererek karmaşaya neden olmayınız.
- Etkinlik sırasında çocuklara rol model olunuz ve gerekli yerlerde ipuçlarıyla destek olunuz.
- Etkinlik sırasında sık sık duyguları ve bu duyguları ifade etmede ses tonunun nasıl değiştiğini vurgulayınız.
- Etkinlik sırasında çocuklar ses tonu kullanımlarından alt mesajlarını anladığını gösteren davranışlarda bulunduğu anda, duyguya ilişkin doğru duygu belirten kartı gösterdiğinde "Aferin." diyerek veya alkışlayarak pekiştiriniz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik öncesi çocuğa duyguları "öfke" (örneğin kaşların şekli vb.) size dokunarak hatırlamasını sağlayınız. Gerçekleştireceğiniz etkinlikte kullanılacak resim ve nesnelere dokunarak tanınmasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında gerçekleştirilen işlem basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, rol oynarken ve duygu belirten kartları gösterirken zorlanması hâlinde fiziksel olarak destek olunuz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için; etkinlik sırasında göz kontağı kurmasını isteyiniz (bana bak gibi), siz yönerge verirken veya işlem basamakları ile ilgili konuşurken gerekiyorsa size bakması için uyarınız, adını söyleyiniz, etkinliğe katılması için etkinliğe uygun sorumluluk/rol vererek (örneğin al bu kaşığı da sen at, şimdi de sen göster bakalım, bunu da sen yapıştır gibi) katılımını destekleyiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Bu etkinliği okul gününün farklı saatlerinde ya da boş zaman etkinliklerinde gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği çocuklarla bire bir çalışarak da gerçekleştirebilirsiniz.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Etkinlik sırasında veya gün içerisinde çocukları farklı durumlarda gözlemleyiniz. Örneğin siz veya arkadaşları tarafından ses tonu kullanılarak duygusal durum ile ilgili alt mesajlar verildiğinde beş denemeden üçünde bunu anladıklarını gösteriyorlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Fonolojik Farklılık (FF)

Kazanım: FF 4.2. Aynı sesle başlayan sözcüklerin resmini gösterir.

Ön koşullar: Çocukların alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- AG 3.20. Tanıdığı, adı söylenen beş ya da daha fazla nesneyi resimlerden gösterir. (19-24 Ay Alıcı Dil Gelişim Alanı)
- AG 1.2. İstenildiğinde nesnelere işlevine göre sınıflandırır.
- FF 4.1. Kafiyeli sözcükleri seçer.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğun önüne aynı sesle başlayan 2 resim, farklı sesle başlayan 1 resim diziniz. Resimleri dizdikten sonra çocuğa "Haydi, bunların ne olduğunu söyleyelim." diyerek aynı ses ile başlayan resimleri adlandırınız. Ardından "Şimdi hangileri aynı sesle başlıyor, göster?" diye sorunuz. Çocuk farklı nesne resimleri setleriyle yapılan üç denemeden ikisinde söylenişi benzeyen yani aynı sesle başlayan sözcükleri seçiyorsa, bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Ortam/Materyaller

- Serbest zaman etkinlik köşesi.
- Nesne/eşya kartları (örneğin silgi, sandalye, şemsiye, kitap, kalem, elma, elbise vb.).
- Yazı tahtası.

Uygulama

Çocukların alıcı dil gelişimlerinde, fonolojik farklılık gelişim alt alanında aynı sesle başlayan sözcükleri ayırt etmeleri, sorulduğunda sözcüklerin resmini göstermeleri önemli bir kazanımdır. Çünkü bu kazanım çocukların daha sonra okuma yazma öğrenmelerine temel oluşturacak niteliktedir. Bu kazanıma yönelik çocuklarla bire bir çalışabileceğiniz gibi tüm çocuklarla grup hâlinde de etkinlikler gerçekleştirebilirsiniz.

Etkinliği tüm çocuklarla grup hâlinde etkinlik masasında gerçekleştirebilirsiniz. Etkinlik masasının çocukların birbirlerini ve sizi rahatlıkla görebilecekleri şekilde örneğin yuvarlak masa şeklinde olmasına dikkat ediniz. Etkinlik masasında öncelikle yapacaklarınızı, kullanılacak nesne resimli kartlarını tanıttığınız ve çocuklarla paylaşınız. Bu süreçte her nesne kartında ne olduğunu, nesnenin işlevini konuşunuz ve çocuklarla o nesnenin hangi sesle başladığını paylaşınız. Daha sonra sırasıyla ya da belirlediğiniz çocukların istediği bir nesne resmi kartını seçmesini isteyiniz. Çocuğa "Seçtiğin resimde ne var?" sorusunu sorarak resimdeki nesnenin adını söylemesini isteyiniz. Daha sonra resimdeki nesnenin hangi ses ile başladığını sorunuz. Resimdeki nesnenin hangi ses ile başladığını doğru olarak söyleyen çocuğa "Aferin." diyerek veya alkışlayarak pekiştirir sununuz. Pekiştirir sunduktan sonra tüm çocuklardan resimdeki nesnenin adını aynı anda tekrarlamalarını isteyiniz. Daha sonra çocuktan seçtiği resimdeki nesnenin ilk sesi ile başlayan başka bir nesne resmini bulmasını isteyiniz. Çocuk aynı sesle başlayan bir nesne resmini bulup gösterirse "Aferin." diyerek veya başını okşayarak pekiştiriniz. Çocuğun bulduğu nesnenin adının, önceki nesnenin ilk sesiyle aynı olduğunu vurgulayınız. Aynı işlemi gruptaki tüm çocuklarla, farklı nesne resimlerini kullanarak ve tekrarlatarak etkinliği tamamlayınız. Örneğin "muz" resminin olduğu kartı seçen çocuğa resimde ne gördüğünü sorduktan ve adlandırdıktan sonra nesne adının hangi sesle başladığı üzerinde durunuz. Çocuk ile ve diğer çocuklarla "muz" sözcüğünü, hangi sesle başladığını paylaşarak tekrarlayınız. Daha sonra çocuğa diğer nesnelere hangisinin "m" sesiyle başladığını sorunuz ve örneğin "mum" resmini gösterdiğinde pekiştiriniz. Sırası gelen diğer çocuklarla etkinliği aynı adımlarla devam ettiriniz. Bu kazanımda çocukların resimli kartlardaki nesnelere sözel olarak söylemeleri şart değildir. Kazanım alıcı dil becerileri kapsamında olduğundan aynı sesle başlayan sözcükleri gösterebilmesi yeterlidir. Ancak çocukların sözel ifade etme çabaları pekiştirilmeli ve mutlaka gösterdiği resim adlandırılarak model olunmalıdır.

Dikkat edilecek konular

- Etkinlik sırasında aynı sesle başlayan sözcükleri sorarken sesi daima izole sesletiniz örneğin "muz" sözcüğü için hangisi /me/ ile başlıyor değil hangisi /m/ ile başlıyor diyerek sorunuz çünkü "muz" derken /me/ sesletilmez.
- Etkinlik sırasında çocukların nesne resimlerini bağımsız olarak seçmeleri için masada ulaşabilecekleri şekilde yerleştirilmesini sağlayınız.
- Etkinlik sırasında çocukların birbirlerini dinlemelerini ve takip etmelerini sağlayınız.
- Arka arkaya çok fazla soru sormayınız. Nesne resimleri ile ilgili soru sorduktan sonra bekleyerek çocuğa nesnenin adını, hangi harfle başladığını söylemesi için fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında çocuğa rol model olunuz ve gerekli yerlerde ipuçlarıyla destek olunuz.
- Etkinlik sırasında kartlardaki nesnelere hakkında konuşurken çocukların tümünün katılımını sağlayarak hep birlikte konuşulanları tekrar etmelerini sağlayınız.
- Etkinlik sırasında çocuklara resimlerdeki nesnelere ve hangi harflerle başladıkları konusunda mutlaka ipuçları veriniz.
- Etkinlik sırasında çocuk aynı ses ile başlayan sözcüklerin resimlerini bağımsız olarak gösteriyorsa veya çabalıyorsa mutlaka "Aferin." diyerek veya başını okşayarak pekiştiriniz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik öncesi ve sırasında kullandığınız nesne resimlerini betimleyerek açıklayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, arkadaşlarını takip edebilmesi için sıranın kimde olduğunu ve gerçekleştirdiği işlem adımlarını betimleyerek açıklayınız.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme cihazı veya koklear implant gibi işitmeye yardımcı teknolojinin çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, nesne resimlerini alması ve arkadaşlarına göstermesi için fiziksel olarak destekleyebilirsiniz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için; etkinlik sırasında göz kontağı kurmasını isteyiniz (bana bak gibi), siz yönerge verirken veya işlem basamakları ile ilgili konuşurken gerekiyorsa size bakması için uyarınız, adını söyleyiniz, etkinliğe katılması için etkinliğe uygun sorumluluk/rol vererek (örneğin al bu kaşığı da sen at, şimdi de sen göster bakalım, bunu da sen yapıdır gibi) katılımını destekleyiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Bu etkinliği okul gününün farklı saatlerinde ya da boş zaman etkinliklerinde gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinlikte kullanılan nesnelere değiştirerek ve aynı ses ile başlayan farklı nesnelere resimlerini kullanarak çeşitleme yapabilirsiniz.
- Bu etkinliği çocuklarla bire bir çalışarak da gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği çocuklar gelişme gösterdikçe içinde aynı sesle başlayan sözcüklerin olduğu kısa öyküler okuyarak ve aynı sesle başlayan sözcükleri bulmalarını isteyerek gerçekleştirebilirsiniz.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğun önüne aynı sesle başlayan 2 resim, farklı sesle başlayan 1 resim diziniz. Resimleri dizdikten sonra çocuğa "Haydi, bunların ne olduğunu söyleyelim." diyerek aynı ses ile başlayan resimleri adlandırınız. Ardından "Şimdi hangileri aynı sesle başlıyor, göster?" diye sorunuz. Çocuk farklı nesne resimleri setleriyle yapılan üç denemeden ikisinde söyleniş benzeyen yani aynı sesle başlayan sözcükleri seçiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

- Ammer, J. J., & Bangs, T. (2002). *Birth to Three-Assessment and Intervention System (BTAIS-2)*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Ball, M. F. (2002). *Developmental Coordination Disorder: Hints and Tips for the Activities of Daily Living*. Jessica Kingsley Publishers.
- Berk, L. (2013). *Child Development (9th ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Bielenberg, K. (2008). *All Active. 35 Inclusive Physical Activities*. Champaign: Human Kinetics.
- California Department of Education (2008). *California Preschool Learning Foundations-Volume 1*. Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/documents/preschoollf.pdf>
- California Department of Education (2010). *California Preschool Learning Foundations-Volume 2*. Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/documents/psfoundationsvol2.pdf>
- California Department of Education (2012). *California Preschool Learning Foundations-Volume 3*. Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/documents/preschoolfoundationsvol3.pdf>
- California Department of Education (2015). *Kindergarten Chapter of the Mathematics Framework for California Public Schools* Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/ci/ma/cf/documents/mathfwkindergarten.pdf>
- Cowden, J.E. & Torrey C.C. (2007). *Motor Development and Movement Activities for Preschoolers and Infants with Delays*. Springfield: Charles C Thomas Publisher.
- Dienstmann, R. (2008). *Games for Motor Learning*. Champaign: Human Kinetics.
- Delaney, T. (2009). *101 Games and Activities for Children with Autism, Asperger's, and Sensory Processing Disorders*. McGraw-Hill Companies.
- Einon, D. (1999). *Learning Early: Everything Parents Need to Encourage and Develop Their Child's Learning Skills From Birth to Six Years of Age*. Checkmark Books.
- Epstein, A. S. (2012). *The Highscope Preschool Curriculum: Mathematics*. Ypsilanti, MI: Highscope Press.
- Epstein, A. S. (2012). *The Highscope Preschool Curriculum: Creative Arts*. Ypsilanti, MI: Highscope Press.
- Epstein, A. S. (2012). *The Highscope Preschool Curriculum: Science & Technology*. Ypsilanti, MI: Highscope Press.

- Frankenburg, W. K., Dodds, J., Archer, P., Shapiro, H., & Bresnick, B. (1992). *The Denver II: A Major Revision and Restandardization of the Denver Developmental Screening Test*. *Pediatrics*, 89(1), 91-97.
- Gordon, A. M., & Browne, K. W. (2015). *California Edition Beginning Essentials in Early Childhood Education*. Cengage Learning.
- Grigorenko, E. L., & Sternberg, R. J. (1999). *Assessing Cognitive Development in Early Childhood*. Early Childhood Development.
- Guralnick, M. J. (2001). *Early Childhood Inclusion: Focus on Change*. Paul H. Brookes Publishing Company, PO Box 10624, Baltimore, MD 21285-0624.
- Haibach, P.S., Reid, G., & Collier, D.H. (2011). *Motor Learning and Development*. Champaign: Human Kinetics.
- Hammon, V. (1995). *Developing a Marketing Strategy for an Early Childhood Education Program in Hawaii*.
- Harding, J., Meldon-Smith, L., & Sheridan, M. (2012). *Play in Early Childhood: From Birth to Six Years*. Routledge.
- Howard, J. (2017). *Mary D. Sheridan's Play in Early Childhood: From Birth to Six Years*. Taylor & Francis.
- Jenkinson, J., Hyde, T., & Ahmad, S. (2008). *Building Blocks for Learning Occupational Therapy Approaches: Practical Strategies for the Inclusion of Special Needs in Primary School*. John Wiley & Sons.
- Kurtz, L. A. (2003). *How to Help a Clumsy Child: Strategies for Young Children with Developmental Motor Concerns*. Jessica Kingsley Publishers.
- Kurtz, L. A. (2007). *Understanding Motor Skills in Children with Dyspraxia, Adhd, Autism, and Other Learning Disabilities: A Guide to Improving Coordination*. Jessica Kingsley Publishers.
- Mayesky, M. (2014). *Creative Activities and Curriculum for Young Children*. Cengage Learning.
- MEB (2018). *Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (0-36 Ay) Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- MEB (2018). *Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Plomin, R., & DeFries, J.C. (1985). *Origins of Individual Differences in Infancy: The Colorado Adoption Project*. Orlando, FL: Academic.

- Savaşır, I., Sezgin, N., & Erol, N. (1995). *Ankara Gelişim Tarama Envanteri El Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Sher, B. (2009). *Early Intervention Games: Fun, Joyful Ways to Develop Social and Motor Skills in Children with Autism Spectrum or Sensory Processing Disorders*. John Wiley & Sons.
- Teaford, P. (2010). *Hawaii Early Learning Profile (HELP) 3-6 Checklist (2nd Ed.)*. Menlo Park, CA: VORT Corporation.
- Teaford, P. (2010). *Help 3-6 Activities at Home (2nd Ed.)*. Menlo Park, CA: VORT Corporation.
- Temel, F., Ersoy, Ö., Avcı, N., & Turla, A. (2005). *Gazi Erken Çocukluk Gelişimi Değerlendirme Aracı "GEÇDA"*. Ankara: Rekmay Ltd. Şti.
- The Early Childhood Direction Centre (2012). *Developmental Checklists Birth to Five*. Retrieved From http://ecdc.syr.edu/wpcontent/uploads/2013/01/Developmental_checklists_Updated2012.pdf
- Tomprowski, P., McCullick, B., & Pesce, C. (2015). *Enhancing Children's Cognition with Physical Activity Games*. Human Kinetics.
- Woodhead, M. (1996). *In Search of the Rainbow: Pathways to Quality in Large-Scale Programmes for Young Disadvantaged Children*. *Early Childhood Development: Practice and Reflections Number 10*. Bernard van Leer Foundation, PO Box 82334, 2508 EH, The Hague, Netherlands (Single copies free of charge).